

O stanju ljudskih prava na Kosovu i Metohiji

MANJINAMA IZACI U SUSRET

Manjinske zajednice treba da budu ohrabrene da ucestvuju u domacim (lokalnim) strukturama samouprave. Moraju se uloziti naponi da se izadje u susret potrebama manjina. Ovo je u svom izvestaju o stanju ljudskih prava i sudbini raseljenih lica sa Kosmeta u tacki 20, napisao Alvaro Gil - Robles, komesar za ljudska prava Saveta Evrope. Odmah se postavlja pitanje - da li je Mihael Stajner, specijalni izaslanik UN za Kosmet, ohrabrio Srbe da ucestvuju u lokalnim organima samouprave i da izadju na izbore u subotu.

Na zalost, mora se odmah konstatovati - nije. Mihael Stajner je samo pozvao Srbe da izadju na izbore, jer je to, kako je rekao, u njihovu korist.

Interes glasaca

U principu, u normalnim okolnostima, trebalo bi da je interes bilo kojih glasaca da iskoriste svoje biracko pravo.

A kakvo je stanje na Kosmetu? Da li je normalno? Sa stanovista postovanja ljudskih prava - nije. To je u uvodnom delu svog izvestaja konstatovao Gil - Robles. U trecem stavu uvodnog dela izvestaja komesar za ljudska prava Saveta Evrope je napisao sledece: "Rezolucija UN 1244 zahteva da UNMIK stiti i promovise ljudska prava, u skladu sa univerzalnim standardima... Uredba UNMIK 2000/59 pokazuje da struktura medjunarodne administracije na Kosovu, kao i odredjena ovlascenja koja

pripadaju njenim raznim ograncima, znacajno odstupaju od medjunarodnih normi ljudskih prava i prihvatljivih principa vladavine prava. UNMIK policija i Kfor mogu da hapse i da drze u pritvoru uhapsene i kad sudski organi donesu oslobadjajucu presudu.

Uprkos ovakvim ovlascenjima, UNMIK u protekle tri godine nije resio ni jedan slucaj od 3.700 nestalih lica, navodi se u tacki 10. izvestaja o ljudskim pravima na Kosmetu.

Srbi na Kosmetu nisu bezbedni. Izlozeni su pojedinacnim i grupnim napadima albanskih ekstremista, i to u kontinuitetu. Srbi nemaju slobodu kretanja. I to je konstatovano u izvestaju o ljudskim pravima, koji je podnet Savetu Evrope 24. septembra 2002. godine.

U proteklih mesec dana, u vreme pre dizborne kampanje, zbio se nemio dogadjaj u Peci. Napadnuto je 45 penzionera Srba, povratnika u Osojane. Povredjena su dva penzionera i jedan vojnik Kfora, ali, koliko znamo, niko od izgrednika nije uhapsen. Da li je ovaj dogadjaj i cinjenica da niko nije uhapsen, podstrek za Srbe da se vracaju na Kosmet, na sta imaju pravo i podsticaj da izadju na lokalne izbore? Ili je to "znak" albanskim ekstremistima da nekaznjeno divljaju, nastojeci da sprece povratak Srba i njihovo ucesce u normalizaciji zivota i samouprave na Kosmetu?

Koliko znamo, niko nije uhapsen niti priveden - ni pri kamenovanju voza, koji saobraca od Kosova Polja do Leska i uglavnom prevozi Srbe i nealbance i pod zastitom je Kfora... Nisu otkrivene ubice Svetlane Stankovic iz sela Klokota. Nisu uhapseni ni napadaci, nijedan od njih, koji su vise puta sirom Kosmeta, napadali usamljene Srbe, tukli ih i nanosili im povrede.

Pravo na imovinu

Znacajan deo izvestaja komesara Roblesa posvecen je pravu raseljenih i izbeglih da se vrata na Kosmet. Receno je, otvoreno i objektivno, da se ovo pravo ne ostvaruje i da se od 250 hiljada raseljenih Srba i nealbanaca za tri godine vratilo jedva nekoliko stotina. Na isti nacin govori se i o pravu raseljenih da se integrisu u novu sredinu. Komesar za ljudska prava Saveta Evrope kaze da raseljeni i izbegli imaju pravo da biraju da li ce da se vrata u zavicaj ili da se integrisu u novu sredinu. No, za raseljene sa Kosmeta to nije pitanje izbora boljeg resenja, vec pritisak da se odluce na manje losu soluciju. Gil - Robles, kako je to uobicajeno da se kaze, "proziva" i UNMIK, i Kfor, i medjunarodnu zajednicu, ali i vlasti u Srbiji i Crnoj Gori.

Za povratak raseljenih, kako u izvestaju pise (tacka 18), jednako su vazni bezbednost i pravo na raspolaganje imovinom. Podneti su zahtevi raseljenika da im se imovina vrati i stavi na raspolaganje. Medjutim, konstatuje Alvaro Gil - Robles, na nacin kako je UNMIK organizovao realizaciju ovog posla, sa koliko se ljudi radi i koliko je sredstava stavljeno na raspolaganje, ni ovi zahtevi, koji su do sada podneti, nece se resiti za nekoliko decenija. Povratak je, na ovaj nacin, maksimalno usporen.

Poseban problem je to sto su kuce raseljenih u znatnom broju porusene i popaljene, pa je nuzno da se za povratnike grade nove. Postavlja se, u takvom slucaju, pitanje - da li oni moraju da se vrata bas u mesta u kojima su ranije ziveli. Objektivni Gil - Robles kaze da ne moraju i dodaje da se od 850 hiljada Albanaca povratnika iz juna 1999. znacajan broj nije vratio u svoja ranija prebivalista, vec da je otisao u Pristinu i druge gradove. Zasto bi se onda u takvoj situaciji uskracivalo pravo Srbima i nealbancima da se slobodno krecu po Kosmetu i da sami odaberu mesto gde ce da zive?

Sta Srbi traze

Ovde se vracamo na pocetak izvestaja i ovog teksta, odnosno na stav komesara za ljudska prava da se "moraju uloziti naponi da se izadje u susret potrebama manjina". Potreba je srpske zajednice da na Kosmetu ostanu i opstanu, da se raseljeni vrata i da bezbedno i normalno zive. Sta Srbe od UNMIK-a i izaslanika generalnog sekretara traze? Ono sto misle da je u postojećoj situaciji realno.

Traze da im se omoguci da se vracaju u grupacije naselja u kojima su nekada ziveli i gde su bili vecina. Ovo, prvenstveno iz razloga bezbednosti. Zatim traze da se sprovede decentralizacija Kosmeta, tako da prava Srba na samoupravu u opstinama, u kojima zive ne budu marginalizovana i majorizovana od albanske zajednice. Srbi traze da

ucestviju u procesima stvaranja povoljnije bezbednosne situacije i normalizacije zivljenja i ekonomskog napredovanja. Da li je Mihael Stajner, pred izbore, izasao u susret zahtevima Srba? Srbi misle da nije! Da li postojeći problemi na Kosmetu mogu da se rese? Mogu. Tako kaze i Alvaro Gil-Robles. Srbi uvazavaju i njegov stav da je situacija na Kosmetu slozena, viseznacna, pa i protivrecna. Zbog toga su i odlucili da na lokalne izbore izacu selektivno. Ovakva odluka ima dvostruko znacenje. To je protest protiv postojećeg stanja, ali i spremnost Srba da podrže procese i ucestvuju u njima, ako oni vode poboljsanju prilika na Kosmetu, multietnickom drustvu, kakvo po Rezoluciji 1244 treba da bude. A sta ce posle lokalnih izbora biti, ostaje da se vidi. Jedno nije sporno da se ljudska prava moraju postovati. To zahteva i treba da realizuje, pre svih, medjunarodna zajednica i oni koji deluju u njeno ime.

Stana Ristic POLITIKA od 26.10.2002

Cetiri dana pre odrzavanja Srbi odlucili da ucestvuju na lokalnim izborima na Kosovu i Metohiji

OBARANJE LICNOG REKORDA

Posle pet sati razgovora u Palati federacije u Beogradu predstavnici kosovsko-metohijskih Srba, predsednik Jugoslavije Vojislav Kostunica i sef Koordinacionog centra savezne i republike vlade za Kosovo i Metohiju Nebojsa Covic, odlucili su u utorak rano ujutru da "i pored nepotpunih garancija Srbi koji su opstali na Kosovu i Metohiji, kao i oni koji su primorani da ga napuste treba da ucestvuju na lokalnim kosovskim izborima 26. oktobra, pre svega u onim mestima gde za to postoje odgovarajuci bezbednosni i institucionalni uslovi".

Tako su za nepunih godinu dana kosovski Srbi, ali i zvanicni Beograd, oborili "licni rekord" skrativsi pripreme za izlazak na glasanje sa proslogodisnjih 12 dana uoci opstih, na "fenomenalna" tri dana pred lokalne kosovske izbore, ne racunajuci izbornu tisinu koja je pocela u cetvrtak u ponoc, iako je, prema sopstvenom priznanju sam Covic "prospe godine mislio da je to najkraca predizborna kampanja u kojoj je ucestvovao".

Posto je potpuno jasno da je za ovako kratko vreme gotovo nemoguće sprovesti pravu predizbornu kampanju, koju ce, prema najavama Olivera Ivanovica, clana Predsednistva privremene Skupsine Kosova, zameniti "direktni kontakti sa ljudima, zasta postoje uslovi samo na severu, i eventualno, u jos nekoliko sredina u centralnom i juznom delu Kosova i Metohije", opsta je ocena da je zajednicko saopstenje iz Palate federacije vise poruka medjunarodnoj zajednici o spremnosti Srba i Beograda na saradnju, nego sto ce ono imati uticaj na potencijalne srpske glasace.

VECINA U TRI OPSTINE

Kosovski Srbi realno imaju vecinu u tri opstine na severu Pokrajine: u Leposavicu, Zvecanu i Zubinom Potoku, dok ce u Strpcu, a pogotovo u Novom Brdu, gde Srbi imaju samo 30 registrovanih biraca vise od Albanaca, na izbor lokalne vlasti presudno uticati odziv glasaca. Da li su za osvajanje opstinskih vlasti dovoljni direktni kontakti u poslednji cas i "blic-turneja" Nebojse Covica po Strpcu, Novom Brdu, Graccanici i severu Kosova tokom srede i cetvrtka, pokazace vec prvi preliminarni rezultati kosovskih lokalnih izbora, koje bi OSCE trebalo da saopsti u ponedeljak uvece.

"Vecina kosovskih Srba je uoci lokalnih kosovskih izbora u nedoumici da li da glasa, imajući pre svega u vidu cinjenicu da srpska zajednica u poslednje tri godine zivi u krajnje teskim uslovima, lisena osnovnih ljudskih prava i sloboda, kao i da im ucesce na opstim izborima pre godinu dana nije popravilo uslove zivota", ocenio je protosindjel Sava (Janjic), portparol Eparhije rasko-prizrenske, u jednom od komentara, dok se cekalo na zajednicki stav. Politicko natezanje u trouglu izmedju Unmika, politickih predstavnika kosovskih Srba i zvanicnog Beograda trajalo je do poslednjeg casa i gotovo je do detalja licilo na reprizu proslogodisnje predizborne psihoze pred opste kosovske izbore, bas kao i ucestalost domacih poziva Srbima da glasaju koji su usledili posle konacne odluke.

Srpskim izbornim dilemama na ruku svakako nije isao ni niz skandaloznih incidenata poslednjih meseci koji su ozbiljno uzdrmali ionako istanjeno poverenje kosovskih Srba u medjunarodnu zajednicu i prelazne kosovske institucije. Podizanje optuznice zbog pokusaja ubistva i neuspelo spektakularno hapsenje Milana Ivanovica, predsednika Srpskog nacionalnog veka severnog Kosova i Metohije, nova ubistva i prebijanja Srba, javni protesti zbog maltretiranja nenaoruzanih srpskih civila i novinara koja sebi dopustaju pojedni pripadnici snaga Kfora, uglavnom Amerikanci, sve cesca skrnavljenja srpskih globalja sirom Kosova i Metohije, skoro otvoren linc srpskih penzionera - povratnika iz Osojana na ulicama Peci, problemi srpskih manastira sa snabdevanjem hranom..., samo su podgrejavali stav kosovskih Srba da ovog puta nema "izlaska na izbore na veresiju".

LISTA USLOVA

Lista srpskih uslova za izlazak na izbore, stara koliko i prisustvo obe misije UN na Kosovu i Metohiji ovog puta dopunjena je zahtevom za decentralizaciju Pokrajine. Posle razmene pisama izmedju Beograda i Pristine, neuspelog masovnog protesta prognanih Srba na administrativnim granicama izmedju Kosova i Metohije i ostatka Srbije, tajnih i javnih sastanaka, za koje se u dobro obavestenim krugovima tvrdilo, da iza njih stoje razne stranacke, izborne (sve se desavalo u vreme kampanje za predsednicke izbore u Srbiji), "nemacke" i kakve sve ne "veze", Stajner je uzvratio planom za Kosovsku Mitrovicu.

Ovaj na Zapadu opstepohvaljen projekat, koji su kosovski Albanci prihvatili sa nesto manje odusevljenja, uz prebacivanja sto sef Unmika preskace kosovske institucije, Srbima je ponudjen po principu "uzmi ili ostavi" - sva obecanja vase samo pod uslovom da izadju na lokalne izbore.

Mihael Stajner se tokom predizborne "trgovine", naravno, pokazao ne samo kao izdrzljiv pregovarac, nego i kao covek koji brzo uci od domacih politicara, tako da se nije ustrucavao da pomoc zatrazi i od vrha Srpske pravoslavne crkve. Istog dana kada je episkop rasko-prizrenski Artemije (Radosavljevic), predsednik SNV Kosova i Metohije, izjavio u Graccanici da "ne postoji nijedan ozbiljan razlog da srpski politicki predstavnici pozovu Srbe sa Kosova i Metohije da

izadju na lokalne izbore", sef Unmika se sa skoro sat zakasnjena sreo sa patrijarhom srpskim Pavlom i clanovima Svetog arhijereskog sinoda SPC u Patrijarsijskom dvoru u Beogradu.

Da drzi do SPC, Stajner je vec pokazao time sto je Unmik za svoj predizborni plakat sa sloganom "Jedan voz nije nista bez Zeleznice... Buduci izbor dace Vam pravac", kojim su jos od letos Srbi pozivani na lokalne izbore, izabrao sliku patrijarha Pavla. Tvrdnja pred beogradskim medijima da je dobio "podrsku SPC za plan za Kosovsku Mitrovicu i izlazak Srba na lokalne izbore", Stajnera je, ipak, kostala demantija koji je Sinod SPC uputio vec sutradan.

Konacna odluka o izlasku Srba na izbore doneta je posle Stajnerove poslednje ponude - projekta decentralizacije koji ce sef Unmika predstaviti 1. novembra u Gnjilanu, gde ce se, kako je vec potvrđeno, pojaviti predstavnici tri vodece partije kosovskih Albanaca, Demokratskog saveza Kosova, Demokratske partije Kosova i Alijanse za buducnost Kosova.

- Stajnerov projekat decentralizacije predstavlja izvestan, mada ne i u potpunosti dovoljan napredak u pogledu trazениh konkretnih garancija za lokalnu samoupravu. Srbi ce biti spremni da ucestvuju u lokalnim organima vlasti na Kosovu i Metohiji u onoj meri u kojoj se neposredno posle izbora sacini odgovarajuci koncept decentralizacije. Ovu nimalo laku odluku o pozivu Srbima da, gde god im to prilike dozvoljavaju, ucestvuju na kosovskim izborima, ucesnici sastanka su doneli u nadi da ce medjunarodna zajednica sa vise odlucnosti nego dosad pristupiti obezbedjivanju uslova za masovniji povratak raseljenih lica i postovanje osnovnih ljudskih prava na Kosovu i Metohiji - zajednicki su zaklucili Beograd i kosovski Srbi.

NESLOGA U BEOGRADU

Iako Nebojsa Covic tvrdi da je "zvanicni stav da se na lokalne kosovske izbore izlazi bez selekcije", SNV za severno Kosovo pozvalo je Srbe da glasaju u pet od 30 kosovskih opstina, gde je moguće ostvariti lokalnu samoupravu, dok u drugim slucajevima, prema recima Marka Jaksica, clana Izvrsnog odbora SNV severnog Kosova i Metohije, nema razloga da Srbi budu puki politicki dekor u lokalnim vlastima". Rada Trajkovic, sef poslanickog kluba Koalicije Povratak, koja je pozvala sve pripadnike srpske zajednice da u sto vecem broju izadju na biralista "kako bi se stvorili uslovi za formiranje novih opstinskih struktura", istice da je od posebnog znaccaja da "u izbornom procesu ucestvuje centralno Kosovo i gnjilanska regija".

Na pitanje zasto ovako krupne odluke Srbi uvek donose u poslednji cas Rada Trajkovic odgovara: " Zato sto nemamo strategiju, nismo organizovani. Beograd je u problemu sam sa sobom. Nemamo predsednika u Srbiji, vlast je usitnjena i podeljena, sto se reflektuje i na Kosovo i Metohiju. Narod je zibunjen i nezainteresovan - kaze Rada Trajkovic. Njeno misljenje o raspolozenju naroda deli vecina predstavnika kosovskih Srba, ukljucujuci i Momcila Trajkovica, lidera Srpskog pokreta otpora i predsednika Odbora Skupstine Srbije za Kosovo i Metohiju.

Momcilo Trajkovic nije ucestvovao u donosenju konacne odluke, ali kao i pre godinu dana smatra da "ne postoje uslovi za ucesce na lokalnim kosovskim izborima, ne samo u pogledu slobode kretanja i bezbednosti, nego zbog sistemskih problema, pre svega Ustavnog okvira za prelazne institucije na Kosovu".

Zanimljivo je da su kosovski Srbi, uprkos nezainteresovanosti za glasanje, za lokalne izbore prijavili 30 lista, za pet vise od kosovskih Albanaca. Za razliku od Albanaca koji su uglavnom podnosili liste politickih stranaka, srpske prijave su uglavnom prijavljene u ime gradjanskih inicijativa, sto prema recima, Svena Lindholma, zamenika portparola Oebsa na Kosovu, ukazuje na dve mogucnosti: demokraticnost srpske zajednice u Pokrajini ili njeno nezadovoljstvo svojim politickim predstavnicima. U svakom slucaju, medjunarodna zajednica pozdravlja njihov izlazak na izbore, jer time, kako se na sve strane istice "prihvataju odgovornost za sopstvenu buducnost i buducnost Kosova".

Jelena Tasic, Danas, 26. 10. 2002.

SRBI POBEDILI U CETIRI OPSTINE

PRISTINA -25.10.- Kosovska akcija za civilnu inicijativu saopstila je jutros da je na lokalnim izborima Demokratski savez Kosova Ibrahim Rugove dobio najvise glasova na izborima za 920 odbornickih mesta u 30 skupstina na Kosovu. Na drugom mestu je Demokratska partija Kosova Hasima Tacija, a treca Alijansa za budusnost Kosova Ramusa Haradinaja.

Srbi su odneli pobeđu u cetiri opstine - Strpcu, Zvecanu, Zubinom Potoku i Leposavicu.

DSK je prema podacima Kosovske akcije za civilnu inicijativu Izborni stab DSK saopstio je da je ta stranka pobedila u 12 opstina i to u Pristini, Obilicu, Kosovu Polju, Istoku, Vucitru, Podujevu, Vitini, Kamenici, Urosevcu, Suvoj Reci, Orahovcu i Mitrovici. Tacijeva DPK ce najverovatnije formirati vlast u Srbici, Glogovcu, Stimlju, Kacaniku, Malisevu, Novom Brdu i Lipljanu. AZBK ce vlast sa srodnim strankama imati najverovatnije u opstinama na zapadu Kosova u Peci, Decanima i Djakovici.

Opstinsku vlast u Zubinom Potoku je osvojila Demokratska stranka Srbije. U opstini Zvečan je najvise glasova osvojilo Srpsko nacionalno vece severnog Kosmeta. DSS je, prema nepotpunim podacima, osvojila najvise glasova i u Leposavicu.

U Kosovskoj Mitrovici, gde je zabelezen veoma slab odziv srpskih glasaca, SNV i koalicija "Povratak" osvojili su po 22 glasa, a DSS 14. U Mitrovici je glasalo 59 Srba, ili 0,7 odsto. Opstinsku vlast u Strpcu ce, prema prvim nepotpunim podacima koje je saopstio CeSID, najverovatnije osvojiti "Socijalisti Sirinicke Zupe". U Novom Brdu, iako se u birackom spisku nalazi 150 Srba vise nego Albanaca, pobeđu je odnela Demokratska partija Kosova Hasima Tacija sa 26,3 odsto glasova. Druga po broju glasova je srpska koalicija "Da zivimo zajedno" sa osvojenih 24,8 odsto.

Prema podacima CeSID, Koalicija "Pokret za Kosovo i Metohiju" Momcila Trajkovica osvojila je najvise glasova Srba u tri od pet opstina Kosovskog okruga. U Pristini je glasalo 21 odsto srpskog birackog tela, a najvise glasova dobio je "Pokret za Kosovo i Metohiju".

U opštini Vitina niko od tamosnjih Srba nije izasao na biracko mesto, pa cak ni oni koji su zaposleni u lokalnim kancelarijama, posto su se solidarisali sa porodicama Srba koje su poslednjih dana bile napadnute od albanskih ekstremista. U selu Batuće kod Kosova Polja, od 220 upisanih biraca izaslo je svega troje.

Ukoliko predju cenzus, u pristinskoj opštini odbornik ce postati bivsi uticajni clan SPS Gligorije Stojanovic, a u Lipljanu bivsi predsednik SPS za tu opštinu Vlada Dimic.

Konacni rezultati glasanja bice saopsteni u cetvrtak, 31. oktobra.

Portparol OEBS na Kosovu i Metohiji Pol Smit izjavio je da je, prema podacima te organizacije, na celoj teritoriji Kosova na lokalnim izborima glasalo 58 odsto od ukupnog broja upisanih biraca, a u Srbiji i Crnoj Gori 14 odsto od ukupnog broja privremeno raseljenih sa birackim pravom.

On je na konferenciji za novinare rekao da je najveći odaziv zabeležen u Peci i Pristini, gde je glasalo 60 odsto gradjana. U Gnjilanu i Prizrenu glasalo je 58 odsto od ukupno upisanih, a najslabiji odaziv bio je u regionu Kosovske Mitrovice. Posmatraci Saveta Evrope su nesto ranije na konferenciji za novinare ocenili da su jucerasnji lokalni izbori protekli u skladu sa principima Saveta Evrope i medjunarodnim standardima, kao i da tokom glasanja nisu zabeleženi ozbiljniji incidenti.

N. Z.

NAPADNUT SRBIN IZ SELA PASJANE, KOD GNJILANA

Kosovska Mitrovica -25.oktobar- Grupa Albanaca pretukla je u petak oko 15 casova Boru Serafimovica iz Pasjana, kod Gnjilana, i nanela mu teske telesne povrede. Serafimovic je posle napada odmah prebacen u vranjsku bolnicu. Kako je javio gračanicki "KiM" radio, Serafimovic je napadnut u blizni sela dok je cuvao stoku. Prema izjavi njegove rodbine napala ga je grupa Albanaca iz susednog sela Vlastica. "Najpre su ga oborili na zemlju i udarali po glavi a potom oteli stoku koju je cuvao", javio je KIM radio.

1.200 SRPSKIH DJAKA IZ SELA OKO OBILICA NE IDE U SKOLU

Obilic -25. oktobar- Oko 1.200 srpskih ucenika iz Babinog Mosta, Graca, Priluzja, Crkvene Vodice i drugih sela, koji nastavu pohađaju u Obilicu, od cetvrtka ne idu u skolu, posto je Kfor prestao da im pruza zastitu i pratnju. Direktor lokalne UNMIK kancelarije u Babinom Mostu Slavisa Adjancic, potvrdio je Beti da je Kfor uskratio pratnju srpskim ucenicima koji nastavu pohađaju u Obilicu, dodajuci da pregovori sa UNMIK-om i Kforom o obnavljanju pratnje srpskim ucenicima nisu uspeli. Adjancic je ukazao na nestrpljenje roditelja koji su poceli da prebacuju svoju decu na skolovanje u sredine u centralnoj Srbiji. Pre desetak dana grupa Albanaca je porazbijala gotovo sve prozore na skoli u Obilicu, u kojoj Srbi pohađaju nastavu, uz pretnje da je to skola sagrađena za Albance, a ne za srpske djake.

UHAPSENA JOS DVOJICA ZBOG NAPADA NA SRBE U PECI

Pristina -25. oktobar- Pripadnici policije UNMIK-a uhapsili su jos dvojicu mladica osumnjiceni da su prilikom nasilnih protesta vise stotina Albanaca 10. oktobra u Peci, bacali molotovljeve koktele na srpske penzionere iz sela Osojane. Dvojica maloletnika, jedan 15-godisnjak i jedan 17-godisnjak, uhapseni su u cetvrtak uvece, rekao je agenciji Beta portparol UNMIK-a Andrea Andjeli. U vezi sa napadom na srpske penzionere u Peci ranije su uhapsene jos tri osobe.

Sef UNMIKa najavio odlaganje decentralizacije

TRAJKOVIC: STAJNER NEMA MANDAT DA KAZNJAVA SRBE

PRISTINA (**Beta, Tanjug**) -25.10.- Sef Unmika Mihael Stajner izjavio je da prvi podaci o slabom odzivu Srba na lokalnim izborima "ne daju osnov da se sastanak o decentralizaciji, koji je zakazan za petak, 1. oktobar, u Gnjilanu, odrzi sa uspehom".

- Kao sto sam rekao kada sam uputio poziv za sastanak, potrebno je znacajnije ucesce na izborima kako bi se sastanak o decentralizaciji mogao odrzati - rekao je civilni administrator. Stajner je u Pristini rekao da su na slab odziv srpske zajednice uticali lideri kosovskih Srba koji su pozivali na bojkot, kao i cinjenica da u srpskim sredinama nije bilo valjane predizborne kampanje.

Sef Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju Nebojsa Covic je, medjutim, ocenio je da je odziv Srba koji zive na Kosovu bio "pristojan", izuzev u Kosovskoj Mitrovici, ali da je ucesce raseljenih bilo nezadovoljavajuće.

On je za Radio B92 ocenio da su razlozi slabijeg odziva kosovskih Srba - "kratko vreme, jako puno zbnjivanja i jako puno nekonzistentnih izjava, cak i od ljudi koji to ne bi trebalo da pricaju, pogotovo sto su skoro bili u problemima".

Jedan od lidera Srba sa Kosmeta Oliver Ivanovic ocenio je da Stajnerova izjava dovodi u sumnju iskrenost njegovih namera da sprovede decentralizaciju. Ivanovic je Beti rekao da se "potreba za decentralizacijom glomaznih i birokratskih opština, koje su uz to i nebezbedne za Srbe, ne moze meriti procentom ucesca Srba" na lokalnim izborima.

Ivanovic je kao razloge za slab odziv Srba naveo kratko vreme od objavljivanja Stajnerovog predloga decentralizacije, "konfuznost" njegovog koncepta, "ignorisanje srpskih zahteva" i "nejasnocu poruke iz Beograda" u vezi sa izborima.

- Umesto koncepta koji mi poznajemo, a to su okruzi i gradovi sa vise opština i mesnih zajednica, dobili smo nesto sto se zove opština sa podopštinama, odnosno opštinskim jedinicama - objasnio je on naglasavajući da "kosovski Srbi u tome nisu mogli da prepoznaju svoje zahteve, niti nagovestaj boljeg resenja".

Sef poslanickog kluba Koalicije "Povratak" u kosovskom parlamentu Rada Trajkovic smatra da "mandat Stajnera nije da zbog slabog odziva Srba na lokalnim izborima u pokrajini kaznjava srpsku zajednicu tako sto ce otkazati najavljenju konferenciju o decentralizaciji".

- On treba i dalje da se zalaze za nas opstanak i povratak na Kosovo i Metohiju i mislim da je ključ opstanka

decentralizacija - rekla je ona i dodala da zato misli "da Stajner nece dovesti u pitanje konferenciju o decentralizaciji koja je za 1. novembar zakazana u Gnjilanu".

- U skladu sa Rezolucijom 1244, specijalni predstavnik generalnog sekretara i sef UNMIKa je nadležan da se izbori za bolji status svih stanovnika Kosova, za bolju bezbednost, povratak i ekonomski razvoj manjina - naglasila je Rada Trajkovic.

STAJNER: TERITORIJALNA PODELA KOSOVA VODILA BI U RAT

Pristina -25.oktobar- Sef UNMIK Mihael Stajner upozorio je da ukoliko Srbi na lokalnim izborima budu glasali u samo 5 kosovskih opstina nece biti sastanka o decentralizaciji 1. novembra. "Decentralizacije ce biti ukoliko budu odrzani sveobuhvatni lokalni izbori. Sveobuhvatnost znaci da imamo znacajno ucesce na celom Kosovu, a ne samo u pojedinim opstinama", izjavio je Stajner za "Kohu ditore".

U razgovoru za "Frankfurter algemajne cajtung" Stajner je ocenio da bi svaka teritorijalna podela Kosova vodila automatski u gradjanski rat. On je rekao da bi podela Kosova na severni, srpski, i juzni, albanski deo, znacila da je "medjunarodna zajednica koja je 1999. na Kosovo dosla da stiti ljudska prava i multietnicko drustvo, na kraju podstakla stvaranje monoetnickog drustva".

Seminar o zabrani rasne i etnicke diskriminacije

ROMI NAJUGROZENIJI

Beograd - Diskriminacija Roma prisutna je u svim oblastima drustvenog zivota u Srbiji, iako su donosenjem novih zakona i prihvatanjem vaznih medjunarodnih konvencija i ugovora stvoreni povoljni uslovi za zastitu i unapredjenje prava Roma - ocenio je na jucerasnjem seminaru o zabrani rasne i etnicke diskriminacije Dragan Lalosevic iz Fonda za humanitarno pravo.

Preko potrebni zakon protiv diskriminacije u cilju zastite zrtava, a to su najcesce Romi, jos nije donet. U praksi je izrazena etnicka distanca prema Romima a izlozeni su i maltretiranju policije, nasilju privatnih lica, diskriminaciji u stanovanju, obrazovanju, zaposljavanju, pristupu javnim mestima, socijalnoj zastiti, naglasio je Lalosevic.

Pomocnica saveznog ministra za nacionalne manjine Agnes Kartag - Odri istakla je da je romska zajednica, iako najbrojnija, i najugrozenija, te da resorno ministarstvo zeli da resi problem, najpre normativno.

- Radimo na stvaranju tolerantne atmosfere i uvazavanju razlicitosti, kao i na stvaranju demokratskog javnog mnjenja. Mora se uspostaviti otvoreni dijalog u sredinama u kojima ima nacionalnih manjina - porucila je Agnes Kartag - Odri. Ona je navela da kod Roma postoji visoka stopa nataliteta, ali i preranog umiranja, te da 78 odsto njih nema zavrshenu osnovnu skolu.

Izvrshni direktor Fonda za humanitarno pravo Natasa Kandic istakla je da se najvece promene vide u postovanju manjinskih prava, ali da je neophodno zastititi zrtve diskriminacije adekvatnim zakonskim aktom. Ona je podsetila na drasticnu i ekstremnu diskriminaciju iz predhodnih vremena kada su ljudi zatvarani i ubijani zbog etnicke pripadnosti. Kako se culo na seminaru, nakon priznavanja Komiteta protiv rasne diskriminacije, poslednja instanca kojoj se mogu uputiti predstavke zbog povreda Konvencije o eliminaciji rasne diskriminacije je Savezni ustavni sud. Medjutim pokazalo se da taj sud nije drzavni organ koji moze da postupa po predstavkama, jer nema ustavna ovlascenja da resava probleme diskriminacija. Sasa Gajin iz Instituta za uporedno pravo govorio je i o nacrtu jugoslovenskog zakona protiv diskriminacije koji se trenutno doradjuje na osnovu preporuka Saveta Evrope, i cije odredbe nisu prakticno jos uskladjene.

Seminar o zabrani rasne i etnicke diskriminacije nastavlja se danas, a najvise reci bice posveceno zakonskim resenjima u zemljama zapadne Evrope kao i slucajevima diskriminacije pred Komitetom UN i Evropskim sudom za ljudska prva. Finansijsku podrsku organizatori su dobili od Evropske unije, Fonda za otvoreno drustvo i Ford fondacije.

A.NosovDANAS

Srbi u Urosevcu

ULICA SMRTI

Pise: Miodrag MILOJEVIC

U UROSEVACKOJ Ulici Milana Milenica ostale su dve srpske kuce. U jednoj od njih zivi Jelica Stankovic, svima poznata baba Jelka, koju pune tri godine cuva Kfor, godinu dana Amerikanci i dve godine Grci. Ostali su, do nje i muz i zena - Novica i Ljubica.

Svi Srbi iz ove urosevacke ulice pobegli su u Srbiju. Kako i ne bi, kad je ta ulica za njih postala mesto stradanja. Dovoljno je pomenuti slucaj Radovana Trklje o koga su dvojica Albanaca polomili pusku, pa su mu, zatim, dok je lezao u nesvesti, iz neposredne blizine ispalili dva metka u glavu. Ali je Radovan ostao ziv, lečili su ga lekari u Nisu i u Pristini. Jos crnji je slucaj oca i sina Vojnovica.

U vreme kad su se Albanci selili sa Kosova, mnogi od njih su svoje stvari ostavljali Srbima na cuvanje. Tako je i bogati stolar Serif ostavio skupoceni automobil marke "be-em-ve" koji je sve vreme rata stajao ispred kuce Nenada Vojnovica u istoj toj Ulici Milana Milenica. Da bi automobil ostao sacuvan, Albanac i Srbin dogovore se da Albanac Srbinu, navodno, duguje novac, pa posto nema da mu vrati - ostavlja mu automobil u zalogu.

Tako je "beemvejac" sacekao da se Serif vrati iz Albanije, pred kucom Nenada Vojnovica.

To Nenadu Vojnovicu nije spasilo glavu. Ni njemu, ni sinu mu Srdjanu. Jednog dana, po povratku Albanaca, zaculi su se u dvoristu Vojnovica, pucnji.

Pitala je Jelica, koja je zacula pucnje, komsiju Sabana:

- Gde se to puca?.

- Tu blizu. Ubijena dva Siptara - odgovorio je lukavi Saban.

Preostali Srbi su, naravno, pokupili prnje i otisli.

Jelica nije otisla, ali je iz Urosevca, zbog nje, otisla - jedna Albanka! Albanci su zbog Srпкиnje Jelice proterali svoju sunarodnicu Nedzmiju. Evo kako.

Kumstvo za primer

Kad se doselila u Urosevac, pre desetak godina, Nedzmija je, jedne veceri, s detetom u narucju, stidljivo dosla kod baba Jelice.

- Gledam vasu familiju.... Svi ste dobri ljudi, zdravi ste... Da mi budete kuma, Jelice?

Pristade baba Jelica:

- Sto da ne! Ali, sad je, Nedzmija, mrak. Donesi dete ujutro, valja se. Nedzmija je izjutra opet dosla. Baba Jelica je krstila albansko dete po svom obicaju. Odsekla mu je kosicu, ali nije napravila krst, kako obicaj nalaze. Samo je odsekla pramen kose sa cela.

- Ja, tako, po mom obicaju - skratim malo kose, zavijem u novinu i dam pramen majci da ponese kuci. Uzmem sito, stavim sito u krila, pa sto dinara u sito...

Kume su se izljubile i potom se postovale.

Prosle su godine, prosao je rat, dosla je okupacija Kosova. Baba Jelica je odlucila da ostane u svojoj kuci, u vreme kada su ulicama prolazili ljudi spremni na sve.

Tih dana, ulicom je sa muzem prolazila i jedna mlada Albanka. Mozda je prolazila slucajno, a mozda je i osmatrala srpsku kucu u koju bi se uselila.

Albanka je zastala. Baba Jelica se zatekla u dvoristu koje nije napustala tri godine. Zastavsi, Albanka je upitala svog muza koji je cutao:

- A skinja? Albanka? A skinja? Albanka?

Pita svog muza da li je kuca pred kojom stoje albanska ili srpska? Mozda se ne bi nista dogodilo da je Jelica Stankovic ocutala. Ali, Jelica ne voli da cuti.

- Srпкиnja sam! Srпкиnja! Ne stidim se!

- Tvoj sin i tvoj muz mi zapalili kucu!

- Sta to govoris, zeno?...

- Jeste, jeste! Tvoj sin i tvoj muz mi zapalili kucu!...

- Moj muz nije ziv! Idi na groblje, naci ces ga tamo!

- Aha, nije ziv! Ubili ga nasi sto je palio Siptare!

Razgoropadjena Albanka polazi napred, u dvoriste, i kaze:

- Sad cu ti udjem u kucu!

Njen muz gleda i cuti.

Tada se pojavila Nedzmija. Njena kuca je preko puta. Nedzmija mladoj Albanki govori na srpskom:

- Slusaj, ako udjes, bez glavu ce da izadjes! Ovo je kuca sto je nema na Kosovu. Njen sin mrava nije zgazio. Pusku u ruke nije uzeo!

Mlada Albanka se tada okomila na Nedzmiju i zamalo nije doslo do tuce. Rekla joj je sve pogredne izraze kojih se mogla setiti, od "kucko" do "skinjo".

Od tada su Albanci u Milenicevoj ulici NeDzmiju prozivali srpskim imenima.

- O, Jelica! O, Marica!

Ni ta imena nisu slucajna: Nedzmija je zastitila Jelicu i njenu cerku Maricu. Nedzmiji, potom, nije bilo ostanka. Morala je, u pola cene, da proda kucu u Urosevcu i da bezi iz grada u koji se doselila pre desetak godina iz sela Mazgit kod Pristine, kupivsi kucu od jednog Srbina. Nedzmijin muz, astmaticar, nije mogao da trpi smog iz termoelektrane "Obilic", pa se u Urosevcu poprilično oporavio. Pre odlaska Nedzmija se krisom oprostila od Jelice - nije smela da udje u kucu, nego je samo preko ulice dobacila:

- Moram, kumo, da bezim, da mi decu ne pobiju...

Nedzmija se, verovatno, vratila u svoje selo Mazgit. Od tada se vise ne javlja, kao da joj se gubi trag...

Zakon hajducije

Medju Srbima koji su otisli iz ulice smrti je i Milivoje Petrovic. Sada zivi u okolini Kraljeva. On je u Ursevcu ostavio kucu, koju je nameravao da proda.

Za protekle tri godine javio mu u se samo jedan kupac, ali se vise ne javlja ni on.

Ne javlja se zbog Petrovicevog komsije Faruka.

Naime, posle razgovora telefonom, kupac je krenuo na lice mesta da pogleda kucu. Tamo ga je docekao Faruk i rekao da je kuca prodana, da pripada njemu, iako je to laz: Faruk je, prosto, zauzeo tudju kucu.

Farukov otac je medju Albancima bio covek od velikog ugleda. Obisao je sveta mesta Meku i Medinu, pa su Albanci za njega govorili da je "adjija", a za koga oni kazu da je "adjija", onda je sve sto taj ucini ili kaze - zakon.

Petrovic je nazvao telefonom Faruka:

- Zar te nije sramota, Faruk? Otac ti je bio adjija, a ti - lazes!

Faruk je odgovorio:

- Jes, bogami, morao sam tako da pricam. Da mi se drugi ne mesa...

Farukov otac nikad nista nije radio. Ziveo je kao isposnik, predan veri, zivot je proveo u molitvi i u skladu sa bozjim zakonima. Imao je trojicu sinova. Faruk je ostao u Urosevcu, a Veselj i treci sin su decenijama u inostranstvu. Pre sest godina im se pridruzio i Farukov sin koga, od tada, Srbi u Urosevcu nisu videli. Petrovic je saznao i sta je razlog

Farukove otimacine: njegov sin se vratio i ozenio, pa zato mora da mu obezbedi kucu.

Na Kosovu i dalje vazi zakon hajducije: ako je, recimo, srpska kuca cela ili delimicno porusena, Albancu je dovoljno da napise ispred nje "zauzeto" i da zaradi, na primer, deset hiljada maraka. Naime, kada se pojavi kupac i kada mu Srbin proda kucu, Albanac koji je napisao "zauzeto" nece se povuci, niti ce pustiti kupca na nov posed, dok ne dobije na ruke tih deset hiljada maraka.

U kupoprodajnim kontaktima do kojih i dalje dolazi, vidi se jos jedan, ekonomski smisao rusenja srpskih kuca. Srbi, naime, uvek govore o prodaji kuca, dok se Albanci uvek cenjkaju oko placeva. Srbi cije su kuce zapaljene i porusene sada, naravno, vise ne mogu da prodaju nepostojecu kucu, nego samo plac, a to je mnogo manja cena - oko hiljadu maraka po aru.

- Kako da ti kupim kucu, kad kuce nema - vajka se, recimo, Albanac, i Srbin nema kud, mora da mu prizna nizu cenu.

U jagodinskom hotelu, gde su smesteni raseljeni s Kosova, jedna zena iz Urosevca vasem reporteru pokazala je fotorafiju na kojoj se vidi mesto gde je nekada bila njena kuca. Od kuce nije ostao ni kamen na kamenu, a na tom mestu je sada - auto-pijaca.

Zapaljeni starci

Milivoje Petrovic je u Urosevcu ostavio dve kuce.

Kada je pobegao za Srbiju ostavio je oca Najdana i majku Smilju. Najdan je ubijen i zapaljen u jednoj od kuca. Ista sudbina cekala je i Smilju koja je ostala vezana u drugoj kuci. Kuca je zapaljena, tepih je poceo da gori, ali je tada komsija, Albanac, ugasio pozar - ne da bi spasio Smilju, nego da pozar ne bi zahvatio njegovu kucu, udaljenu na svega jedan metar od pozara.

Smilja Petrovic je kraj zivota docekala u agoniji, u polusvesti, nikada ne umevsi do kraja da isprica sta se odigralo te veceri u njenom dvoristu... Sve sto je znala da isprica jeste da joj je prisla petnaestogodisnja Albanka koja ju je savladala i vezala za stolicu, a onda je poceo da gori tepih...

Da je njen Najdan ubijen i zapaljen, u to nikada nije poverovala. Stalno je, onako obeznanjena, govorila:

- Ostavio me moj Najdan samu. Povratio se na Starinu.

Starina je selo u okolini Vranja, iz koga su se Petrovici svojevremeno doselili u Urosevac.

Kada je Milivoje saznao da mu je otac, kako su onda govorili "kidnapovan", krenuo je sa jednim prijateljem do Bujanovca, gde su pronasli Albanca koji ce, za sto maraka, otici do Urosevca i odneti pismo Jelici Stankovic. U pismu Milivoje pita Jelicu sta je sa njegovim ocem. Jelica u odgovoru saopstava istinu o tragediji.

Milivojeva majka Smilja izdrzala je jos mesec dana u Urosevcu. Jelica joj je pomagala, nosila joj hranu, cak je hranila i Smiljine svinje, dok ih nisu zaklali americki vojnici.

Kad je stigla u Srbiju, Smilja Petrovic vise nije znala gde se nalazi, niti je mogla da se krece. Nije bez pomoci mogla da uzima hranu, nije mogla da hoda. Samo je ponavljala istu pricu o Najdanu koji je "otisao na Starinu". Smilja se pocela, lagano, oporavljati. Ali, tek kad se koliko-toliko oporavila, kad je ponovo mogla sama da se hrani - dosla je smrt.

Ostatke izgorelog Najdanovog tela pokupili su americki vojnici. Jelica je prepoznala Najdanov rucni sat i deo kosulje.

Osamdesetogodisnjem ubijenom i zapaljenom starcu Najdanu Petrovicu Albanci su opljakali lovacku pusku, pistolj, hidrofor, motokultivator, radionicu sa alatom... Ostatke Najdana Petrovica, izgorele kosti, sahranilo je sest zena na urosevackom groblju. Zene su iskopale raku, njih sest je bilo u pogrebnoj povorci. Drugi deo sahrane, sa pogrebnim obredima, obavio je sin Milivoje Petrovic u Srbiji.

Da li je Kfor obelezio mesto gde je Najdan sahranjen, nije poznato.

I dan-danas mnogi se pitaju ko je organizator ubistva u Milenicevoj ulici. Da li je to komsija Faruk koji sada zivi u tudjoj kuci i koji se u Urosevac doselio iz gnjilanskog kraja gde je radio na mestu vozaca u preduzecu "Binicka Morava", odakle je, navodno, isteran? Od njegovog doseljenja sporenja Albanaca i Srba postala su cesca i nepomirljivija. Ili je to bogati i uticajni stolar Serif, kome su Vojnovici ucinjenu uslugu platili glavama? Treci medju potencijalnim osumnjicenima mogao bi da bude Nedžad Jasari iz porodice poznatog teroriste Adema Jasarija. Ko je, da je, ima neko ko, odavde, misli na njega.

Nezavisna Svetlost - Broj 370

26. 10. - 02. 11. 2002

ULOGA CRKVENIH I VERSKIH ZAJEDNICA U PROCESU MIGRACIJE

U Novom Pazaru je od 22. - 24. oktobra, odrzano savetovanje na temu "Savremene migracije". Obuhvacene su sledece oblasti:

- Migracije u blizoj proslosti u multikulturalnim gradovima - Novi Pazar, Tutin, Sjenica, Prijepolje, Priboj, Nova Varos, Bijelo Polje, Pljevlje, Rozaje, Berane i Plav.
- Uzroci, posledice i pravci migracija nekad i sad
- Uloga crkvenih i verskih zajednica u procesu migracija

Ovo savetovanje je odrzano pod pokroviteljstvom i u organizaciji Fondacije Konrad Adenauer - Beograd, i u saradnji sa Sandzackim odborom za zastitu ljudskih prava i sloboda iz Novog Pazara.

U prilogu donosimo izlaganje Njegovog preosvestenstva G.G. Episkopa Rasko-prizrenskog i kosovsko-metohijskog Artemija (Radosavljevica)

Postovano Predsednistvo,

Gospodo ucesnici ovog eminentnog skupa,

Posebna mi je cast i zadovoljstvo sto se danas ovde zajedno sa svima Vama, okupljeni na ovom okruglom stolu povodom ovako znacajne teme, kao sto je problem MIGRACIJA na nasim prostorima. Ta pojava nije nesto sto

karakterise samo ovu oblast u kojoj zivimo, a koju nazivamo imenujemo. Migracije se dogadjaju u svim zemljama, na svim meridijanima, u svim narodima, pa i tamo gde neme mesovitog stanovnistva po nacionalnoj ili verskoj pripadnosti.

Zaista bi se mogla napisati posebna studija o kretanjima naroda i plemena iz jedne oblasti u drugu, iz jednog kraja sveta u drugi, pocev jos od samog pocetka istorije roda ljudskog. Setite se samo Biblijskog primera praoca Avraama koga je Bog pozvao da „izadje iz doma oca svoga" i da iz Harana gde se bese rodio i odrastao, predje u zemlju Hanansku. Pa preseljenje jevrejskog naroda iz Hanana u Misir (danasnji Egipat) za vreme praoca Jakova, i ponovnog povratka u „Zemlju obecanu", u Hanan, pod velikim Mojsijem, i td.

A tek kuda bi nas odvelo isledjivanje i opisivanje velike seobe indoevropskih naroda cija prapostojbine bese Indija, medju kojima i nasi preci - Sloveni dodjose u ove krajeve. Jedna opsirna studija o svemu tome bila bi veoma interesantna, ali nam ne bi otkrila nista novo, sto nije vec zapisano, objavljeno i poznato. To svakako i nije tema i predmet ovog naseg savetovanja.

Mi smo ovde sabrani zahvaljujuci Fondaciji KONRAD ADENAUER da bismo razmotrili nase savremene probleme sa kojima se svakodnevno suocavamo, medju kojima je sigurno najvaznije i najbolnije pitanje migracija naroda iz ovih krajeva u novije i sadasnje vreme. Cilj ovog skupa nije samo da uocimo i konstatujemo prisutnost tog problema, ne cak ni da mu nadjemo uzroke istorijske, ekonomske, politicke ili bilo koje druge, pa ni da nabrajamo bolne i negativne posledice toga procesa, nego smo ovde, pre svega, da iznadjemo puta i nacina da se proces raslojavanja i iseljavanja naroda uspori i potpuno zaustavi. To bi trebao biti cilj svakoga od nas i svih skupa. Samo tako, bice opravdan trud i zrtva organizatora ovog skupa, ali i svih nas ucesnika.

Imajuci sve to u vidu, kao i saznanje da je u predhodnim izlaganjima vec bilo govora o istorijskom aspektu ove oblasti koju mi ovde predstavljamo, o njenom prvobitnom i kasnijim nazivima (Raska Oblast, Oblast Rasa, Sandzak i td.), uzrocima i posledicama velikih migracija - raseljavanja i planskog naseljavanja ovih krajeva (kraj 17. i pocetak 18. veka), osvajanja ovih predela od raznih okupatora i njihovog uvek iznova oslobadjanja borbom i krvlju ovog naroda, i td. o svemu tome ne bismo da ponovo govorimo jer je za svakog objektivnog istoricara, naucnika i ljubitelja istine dobro poznato.

Jednom recju, problema i uzroka razne prirode za pokretanje sa ovih prostora uvek je bilo. Ima ih i danas. I ne samo u ovoj regiji o kojoj govorimo i koja je predmet naseg momentalnog interesovanja.

S obzirom da je glavna tema danasnje trece sesije ovoga skupa ULOGA CRKVE I VERSKIH ZAJEDNICA U PROCESU MIGRACIJE, i da sam ja Episkop Srpske Pravoslavne Crkve, koji je pored Kosova i Metohije odgovoran i za grad u kome se nalazimo, trudicu se da ostanem u okvirima samoga ovog naslova. Uzimajuci u obzir celokupnu situaciju Raske Oblasti (ja cu je tako nazvati, jer je to njeno prvobitno i najstarije istorijsko ime), Eparhija rasko-prizrenska cvrsto podrzava svaki dobronameran dijalog koji moze doprineti smirivanju postojecih tenzija i uspostavljanju boljih odnosa medju zajednicama na ovom prostoru. Mnogi danas govore i zagovaraju demokratske principe, borbu za ljudska prava i druge drustvene vrednosti koje su postale trajna svojina i sadrzaj zivota savremenog coveka. Mnogi o tome govore, ali je malo onih koji su tim vrednostima i prakticno privrzeni, koji ih osvravaju u svome Zivotu i ponasanju.

Licno, ne mogu da se oduprem utisku da pod vidom ljudskih prava i akademske rasprave o migracijama, organizatori ovog okruglog stola nameravaju da na mala vrata promovisu „pokrajunu Sandzak", iako znamo da ona zvanicno ne postoji kao administrativni i geografski region na karti Srbije i Crne Gore. Svakako, demokratsko pravo gradjana Srbije jeste da u nezvanicnoj, medjusobnoj komunikaciji koriste reci i pojmove, pa i geografske nazive iz otomanskog, vizantijskog ili drevnog rimskog vremena. Slicno se dogadja i na Kosovu i Metohiji gde Srbi koriste ovaj drevni naziv pokrajine, dok etnicki Albanci te predele nazivaju prosto „KOSOVA", iako ta rec na njihovom jeziku etimoloski ne znaci ama bas nista. Medjutim, sasvim je neprihvatljivo da se na jednom naucnom i zvanicnom skupu koji organizuje ugledna fondacija, kao sto je fondacija KONRAD ADENAUER, potencira naziv „SANDZAK" koji potice iz vremena strane okupacije ovih prostora, kao ostatak tadasnje administrativne organizacije.

Pored toga, jasna tendencija da se tzv. Sandzak izdvoji kao posebna celina na teritoriji Republike Srbije i Crne Gore takodje nije dobro i stvara ozbiljne politicke i teritorijalne implikacije. Sandzak, tj. Raska ustavno-pravno gledano nije administrativni okrug u okviru nase drzave. U Srbiji se na tim prostorima nalaze Raski i Zlatiborski okrug. Svakako, moze se demografski, kulturno i verski govoriti o oblasti sa posebnim specificnostima, ali politicki i teritorijalno to nije umesno, jer bi se onda posebnost tog regiona gradila iskljucivo na kulturno-verskom identitetu samo jednog dela stanovnistva ove oblasti, tj. muslimanskog zivlja, koje od nedavno sebe naziva i Bosnjacima. Govoriti o nekim granicama „Sandzaka" na osnovu administrativnog uredjenja Turske imperije iz 19. veka sasvim je apsurdno u 21. veku i predstavlja svojevrsni anahronizam. Republika Srbija i SRJ su multietnicke drzave i njima, kao i bilo kojoj drugoj modernoj evropskoj zemlji, nisu potrebni regioni koji bi se iskljucivo zasnivali na etnickom ili verskom identitetu samo jedne zajednice. U svim okruzima Republike Srbije zive gradjani razlicite etnicke i verske pripadnosti i po Ustavu im pripadaju jednaka prava i slobode u ocuvanju svog kulturnog, nacionalnog i duhovnog identiteta. Cak i nakon tragicnih deset godina ratova i kriza u kojima je stradanja i zrtava bilo na svim stranama, Srbija ipak ostaje najmultietnickija teritorija bivse SFRJ sto dodatno svedoci da da na ovim prostorima postoje jake tradicije tolerancije i zajednickog zivota razlicitih zajednica.

Posto su, dakle, granice koje neformalno omedjuju tzv. Sandzak zapravo granice u kojima zivi relativna vecina gradjana muslimanske veroispovesti, to automatski gradjane pravoslavne vere stavlja u neravnotezan polozej, kao manjinu na teritoriji koja, uzgred budi receno, predstavlja istorijsku, nacionalnu i duhovnu kolvku pravoslavnog srpskog naroda zajedno sa prostorima Kosova i Metohije. Stavise, u iskrivljenoj logici zamisljenih granica tzv. Sandzaka sve vise se govori da su „u Sandzaku Srbi manjina u odnosu na Bosnjake koji su vecina". Rec je o izvnrutoj realnosti, jer se istovremeno ne kaze i ne potencira, na primer da su u Srbiji i Crnoj Gori gradjani muslimanske veroispovesti (ili ako

hocete - Bosnjaci, iako ogromna vecina njih nije dosla iz Bosne vec potice sa ovih prostora) u manjini u odnosu na vecinsko srpsko - pravoslavno stanovnistvo. Slicno je bilo i na Kosovu i Metohiji gde su Srbi preko noci proglašeni za etnicku manjinu jos i pre rata 1999. godine, iako su zapravo Albanci manjina u drzavi Srbiji i SRJ, posto albanski narod ima svoju etnicku drzavu republiku Albaniju, dok je Kosovo i Metohija administrativni deo Republike Srbije.

Postoji neka latentna zelja i nastojanje kod nekih kako domacih, tako i stranih faktora da se pitanje tzv. Sandzaka internacionalizuje, da se u bilo kom vidu izdvoji iz ustavno-pravnog okvira Srbije i SRJ, sto dodatno komplikuje i ovako tesku situaciju. Takve tendencije, nazalost, ne vode stabilizaciji situacije u regionu i sire, nego jos vecem zaostavanju. Tacno je da u ovom delu zemlje, kao u ostalom i svuda po svetu postoje problemi, ali se oni mogu i moraju sasvim legitimno resavati u okviru postojećih demokratskih institucija Srbije i Crne Gore bez ikakve potrebe za nekim medijatorom sa strane. Ovakva tendencija neodoljivo podseca na nastojanja da se svojevremeno internacionalizuje kosovsko-metohijski problem i tako nastavi proces dezintegracije SRJ. Ako je u to vreme na izvestan nacin i postojao razlog zbog tadasnjeg nedemokratskog rezima u Beogradu, danas se to ne moze reci, jer vlasti u Beogradu uzivaju iskrenu podrsku demokratskog sveta.

Posebno zabrinjava stavljanje u istu ravan migracija „Bosnjaka prema Bosni i Srba prema drugim delovima Srbije". Ovo pitanje u svakom slucaju zavredjuje akademsku paznju i ekspertsku diskusiju, ali bez politizacije koja i na ovom skupu, nazalost, nije izbegnuta. Pitanje migracija na prostorima jugozapadne Srbije i severne Crne Gore svakako su velikim delom posledica proteklih deset godina ratnih strahota i politicke krize, ekonomske situacije ali i dubljih kulturno-istorijskih faktora.

Nakon demokratskih promena 2000. godine muslimanskom stanovnistvu na prostoru novopazarske i susednih opstina Srbije i Crne Gore pruzeni su mnogo bolji uslovi nego sto su postojali ranije za ocuvanje kulturne i religiozne posebnosti. Ove opstine su dozivele i zavidan ekonomski razvoj u odnosu na ostale delove Srbije i u njima je primetan porast muslimanskog stanovnistva u odnosu na druge zajednice. To je evidentno i po zastupljenosti muslimana u drzavnim institucijama i drugim rukovodecim mestima. Zabrinjava, pak, cinjenica da se uslovi demokratskijeg i boljeg zivota sve vise zloupotrebljavaju od jedne manje ali utucajne muslimanske politicke grupe koja direktno ili indirektno vrsi pritisak na pravoslavni zivalj, sto neretko dovodi i do problematicnih i nezelenih reakcija sa druge strane i na taj nacin produbljuje konfrontaciju medju gradjanima. Forsiranje bosnjackog identiteta i bosnjackog jezika nije vise prosto pitanje zastite kulturno-verskog identiteta koliko je poluga novih politickih i teritorijalnih aspiracija. Drzava Srbija daje pravo svakom gradjaninu da se slobodno izjasni o svom etnickom ili verskom opredeljenju, ali ne moze dopustiti da se pod vidom te slobode razvijaju tendencije koje vode dezintegraciji drzave i stvaranju etnicki cistih regiona.

Slicno kao na Kosovu i Metohiji u predratnom periodu, etnicki pritisak koji se pojavljuje kroz demografski porast i agresivno forsiranje posebnog etno-lingvisticnog identiteta povezuje se i sa ekonomskim pritiskom, sto dovodi do pojacanog iseljavanja hriscanskog stanovnistva koje je ekonomski slabije, demografski malobrojnije i samim tim manje zastupljeno u lokalnim institucijama vlasti. Ovi danasnji migracioni procesi ne mogu se jednostavno podvesti pod uobicajene ekonomske migracije u potrazi za boljim zivotom kao sto se cesto zeli prikazati, ali se isto tako ne mogu jednostrano sagledavati iskljucivo kao posledica pritiska na etnickoj ili verskoj osnovi, bez izvesnih ekonomsko-socijalnih uticaja.

Ovi migracioni procesi su veoma kompleksni i najbolji odgovor na negativne trendove koji se nazalost u razlicitim merama mogu naci s obe strane, jeste razvoj jednog modernog, demokratskog i gradjanskog drustva, kao i neposrednija integracija u republicke i regionalne institucije Srbije i Crne Gore. Forsiranje ideje da su muslimanskom stanovnistvu Novog Pazara i okolnih opstina kulturno i nacionalno blizi stanovnici Turske ili arapskih zemalja ili, zaboga, Argentine, nego njihovi susedi i gradjani zemlje ciji su i sami drzavljeni i ciji jezik govore, veoma je retrogradan trend i posledica je uticaja koji dolaze iz ekstremnih krugova iz Bosne i Hercegovine kao i zemalja u kojima preovladava islamski fundamentalizam, koji je danas u savremenom svetu identifikovan kao najveća opasnost za ceo demokratski i civilizovani svet. Takve percepcije, koje sve vise uzimaju maha, hteli mi to da priznamo ili ne, konstantno udaljuju pripadnike islamske zajednice od Evrope u kojoj se ovim veroispovestima pruza jednaka sloboda delovanja. Objasnjenje po kome su ovakva ponasanja toboze posledica diskriminatornog odnosa drzave Srbije prema stanovnistvu ovih opstina predstavljaju klasican primer zamene teza u cilju opravdavanja ponasanja koje se ne moze prihvatiti kao razumno ni u jednoj evropskoj zemlji. Cinjenica da je muslimansko stanovnistvo Novog Pazara i okoline ne samo ekonomski jace u poredjenju sa ostalim delovima Srbije, i da je ono pravedno zastupljeno u svim institucijama drustva i vodećim strukturama opstina, samo je jedan od pokazatelja da se svetskoj javnosti ne moze vise prodavati rog za svecu i vrsiti promocija prevazidjenih klisea iz vremena prethodnog rezima.

Kao clanovi Srpske Pravoslavne Crkve na podrucju Raske Oblasti vec se godinama suocavamo sa agresivnim ponasanjem jednog dela muslimanskog stanovnistva. Ne moramo se vratiti u daleku proslost. Cak ne ni u vreme Drugog svetskog rata. Pa ni u vreme nedavnih sukoba na prostorima bivse SFRJ. Dovoljno je da podsetimo, a to moramo da ucinimo istine radi, na nedavni incident i pucanje iz vatrenog oruzja u blizini manastira Sopocani, ceste verbalne provokacije monaha i svestenstva, kamenovanja autobusa sa decom iz drugih delova Srbije koji dolaze u sklopu naucno-prosvetnih ekskurzija da posete i upoznaju kulturno-istorijske i verske spomenike ovoga kraja, kao i zastarsivanje stanovnistva na druge nacine vrlo su opasni i zabrinjavajuci dogadjaji, koji su dobrim delom posledica negativnih uticaja NjAHABI islama kome se domaca islamska verska zajednica nazalost ne suprotstavlja dovoljno odlucno. Ovakvi trendovi koji nemaju istorijsku i tradicionalnu osnovu na ovim prostorima u velikoj meri prete da ugroze stabilnost u ovoj regiji iako je zalaganjem razumnih ljudi iz ovog kraja svojevremeno spreceno sirenje ratnih sukoba iz Bosne i Hercegovine i oblznjeg Kosova i Metohije i time ocuvan multireligiozni i multikulturni karakter ovog dela Srbije i Crne Gore. Tolerisanje islamskog fundamentalizma koji se ovde koristi u politicke svrhe najveću štetu nanosi upravo onim pripadnicima islamske zajednice koji negujuci svoja verska uverenja i tradiciju zele da zive mirnim i postenim

zivotom sa drugim zajednicama i izgradjuju jedno moderno, evropsko drustvo, postujuci institucije drzave koja im za to daje ustavno pravo.

Nazalost, i pored nastojanja drustvenih struktura i same Crkve trend iseljavanja pravoslavnog stanovnistva s ovih prostora ne staje cak poprima zabrinjavajuce razmere. Srpskog pravoslavnog stanovnistva u ovim krajevima je sve manje iako jos uvek veci deo zemljisnih poseda pripada ovoj zajednici i pored primamljivih ponuda za prodaju imovine. Posebno je zalosno sto postojece lokalne strukture u kojima preovladavaju gradjani muslimanske veroispovesti sve cesce koriste same institucije kako bi indirektno ohrabрили ovaj negativni proces. Ipak, ohrabrujuca je cinjenica da se naspram jedne ekstremne politicke opcije formira i objedinjuje jedna gradjanska opcija stanovnika raznih veroispovesti kojima je stalo da ovaj deo drzave Srbije i Crne Gore ocuva svoju versku i kulturnu raznolikost i da se siromasnijem stanovnistvu pruze odgovarajuci uslovi za opstanak na svojoj zemlji i ognjistima. Za Srpsku Pravoslavnu Crkvu svaki etnocentrizam, filetizam ili verski fanatizam apsolutno je neprihvatljiv i zasluzuje osudu svakog cestitog gradjanina koji misli o buducnosti svoje dece svoje drzave. Ljubav prema svojoj tradiciji i veri nipošto se ne sme poistovecivati sa mrznjom prema vrednostima pripadnika drugih zajednica. Nasi principi su:

- da svako slobodno zivi na svome imanju i u svojoj kuci

- drzati svoje - ne dirati tudje

- ceniti i voleti svoje - ne potcenjivati i ne mrzeti tudje, pogotovo ne - drugoga.

Isto tako je vazno razumeti da se problemi u jednom delu SRJ, ne mogu sagledati van sireg konteksta ekonomskih, politickih, demografskih i kulturnih zbivanja. Posmatranjem Raske/Sandzaka kao nekog posebnog i izdvojenog dela nase zemlje na izvestan nacin u postojećoj politickoj klimi i mentalitetu neizbežno otvara proces preispitivanja njegovog buduceg statusa u okviru drzave, sto je upravo i cilj separatistickih grupa na tom prostoru, koje za taj projekat zele da obezbede i medjunarodnu podrsku, slicno kao na Kosovu i Metohiji. Takva kretanja pre vode ka stvaranju etnicki čistih regiona, nego izgradnji jednog modernog, evropskog drustva koje predstavlja buducnost naseg kontinenta. Svi problemi, a njih svakako ima, trebaju se i moraju se resavati u okviru sireg procesa demokratizacije Srbije i Crne Gore, a gradjani Raske Oblasti, bez obzira na svoju versku pripadnost, trebali bi da tom procesu daju svoj svesrdan doprinos, a ne da mu odmazu forsiranjem vestackih etno-lingvisticke identiteta koji su preteca teritorijalno-drzavnih aspiracija, a time i neizbeznih medjunacionalnih sukoba i stradanja.

Rasko-prizrenska Eparhija, kao i cela Srpska Pravoslavna Crkva, cvrsto ostaje privrzena ideji demokratskog drustva i drzave u kojoj ce svi njeni gradjani biti slobodni i slobodno razvijati i negovati svoja verska i nacionalna osecanja ne ugrozavajuci druge i postujuci zakone i simbole u kojoj zive. Zato je svaki iskreni dijalog koji moze doprineti izgradnji takvog drustva dobrodosao, iako on mora biti vrlo pazljivo osmisljen kako ne bi otvarao nove vidove konfrontacije.

Episkop rasko-prizrenski

i kosovsko-metohijski

+ Artemije

DAJ STA DAS

Teska, a vreme ce pokazati da li i pogresna, odluka doneta je kasno u noc 21. oktobra, posle pet sati ubedjivanja. Predsedniku Jugoslavije Vojislavu Kostunici i Nebojsi Covicu, sefu Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju, uspelo je da obezbede izlazak kosovskih Srba na lokalne izbore 26. oktobra tamo gde je to moguće s obzirom na bezbednosne i institucionalne uslove. A to znaci samo u opstinama Leposavic, Zvecan, Zubin Potok, Strpce i Novo Brdo. Iscitavanjem saopstenja Mihaela Stajnera, sefa UNMIK-a, ocenjeno je da postoji, doduse ne i u potpunosti dovoljan, napredak u pogledu trazениh, konkretnih garancija za lokalnu samoupravu koja bi trebalo da usledi posle izbora. Kako stoji u saopstenju kabineta predsednika Jugoslavije, ucesnici sastanka doneli su odluku u nadi da ce medjunarodna zajednica sa vise odlucnosti nego sto je to cinila do sada, obezbediti uslove za masovniji povratak raseljenih lica i postovanje ljudskih prava na Kosovu. Ta nada da ce se obezbediti povratak Srba na Kosovo bio je uslov nikada do kraja ispostovanog sporazuma izmedju Covica i Hansa Hekerupa, prethodnog sefa UNMIK-a, kako bi Srbi glasali na parlamentarnim izborima proste godine.

Najgora varijanta

Uprkos dogovoru u Palati federacije, medju obicnim Srbima na Kosovu prevladava nepoverenje kako u UNMIK, tako i u vlasti iz Beograda koje su dosad radije nudile jalove kompromise nego sto su pokazivale odlucnost i inicijativu u resavanju kosovske krize, narocito posle dolaska mirovnih trupa u junu 1999. godine.

"Izabrana je najgora varijanta. Ako ustavnim okvirom nisu obezbedjeni uslovi za izbore, za povratak raseljenih, za normalan zivot nas koji smo ostali na Kosovu, onda je trebalo anulirati proslogodisnje rezultate parlamentarnih izbora, a ne prihvatiti ucesce na lokalnim izborima. Nikada necemo moci da izbegnemo odgovornost da smo mi sami dali legitimaciju ovim izborima", kaze Momcilo Trajkovic, lider Srpskog pokreta otpora, dodajuci: "I mi pristajemo, ali ne prihvatamo odluku koja je doneta u Beogradu od strane najvisih drzavnih organa. Svesni smo da se radi o nevidjenoj manipulaciji nasom nesrecom, ali ipak cinimo to sto cinimo kako na nas niko ne bi mogao da svali odgovornost ukoliko situacija krene nezelenim tokom."

Po misljenju Momcila Trajkovica, koji nije prisustvovao sastanku u Beogradu jer nije bio ni pozvan, Srbi s Kosova jedva cekaju da ne izadju na izbore jer nedostaju minimalni uslovi za njihovu egzistenciju. "Sitni cinovnik iz Beograda koji bi nas pozvao da ne ucestvujemo na izborima, imao bi vise autoriteta nego g. Covic i svi oni koji nas pozivaju da glasamo", zakljucuje Trajkovic.

Ipak, uverenje da Stajner mora da napravi velike ustupke jer ce visa instanca, tj. Savet bezbednosti, morati da konstatuje kako sustinskog napretka na Kosovu i Metohiji nema, bilo je mozda presudno da cak i vladika rasko-prizrenski Artemije podrzi odluku o izlasku na izbore, iako je samo pre nekoliko dana tvrdio kako ne postoji nijedan dobar

razlog da uestvuju na predstojecim lokalnim izborima.

"Crkva na Kosovu i Metohiji ne moze izaci pred lice svog naroda i vernika ako bi ih pozvala da jos jednom podrze one koji im vec tri godine prodaju rog za svecu, obejavaju bolji zivot i slobodu, a nista za uzvrat ne priznaju", napisao je protosindjel Sava Janjic u jednom od svojih poslednjih komentara na sajtu manastira Decani, pre nego sto je odluka o ucescu Srba na izborima doneta u Beogradu.

Bezvoljna saradnja

Podrsku predsedniku Jugoslavije i Covicu dali su i Srbi iz Kosovske Mitrovice koja, bez obzira na podeljenosti izmedju severnog i junog dela, formalno cini jedinstvenu opstinu.

"Pristali smo da bismo medjunarodnoj zajednici i pre svega UNMIK-u izbili argument kako su divlji i ludi Srbi krivi jer nisu kooperativni", kaze Vuk Antonijevic, potpredsednik Srpskog nacionalnog veca za severno Kosovo, napominjuci da Srbi, narocito oni iz Mitrovice, i te kako znaju da nista sustinski nece dobiti izlaskom na lokalne izbore.

Medjutim, sam Antonijevic nije jedan od 26 politickih subjekata koji ce uestvovati na izboru niti je jedan od onih koji su za prijavljivanje liste kandidata morali da izdvoje oko 600 evra.

"Dok traje okupacija, zao mi je, ali ja nemam drugog naziva za ono sto mirovna misija UN cini na Kosovu, necu da uestvujem", naglasava on, tvrdeci da se nista nece desiti u severnoj Mitrovici cak i ako lokalna vlast bude iskljucivo u rukama Albanaca jer je tako bilo i do sada.

Iako je nedavno izjavila kako je selektivan izlazak na izbore neprihvatljiv, odluku je podrzala i Rada Trajkovic, sef poslanickog kluba koalicije Povratak u Privremenoj skupstini Kosova, u kojoj su potpuno marginalizovani iako cine nesto manje od trecine poslanika.

Razlog vise za nepoverenje, odnosno da do zeljene decentralizacije nece doci tako brzo, Srbi iz Mitrovice vide u cinjenici da je Mihael Stajner ponudio plan u sedam tacaka nepunih mesec dana pred izbore.

"Ljudima koji zive na severu dajem cvrste garancije da nece biti najezde sa juga. Ja verujem da nece doci do najezde.

Ali mi bismo je svakako sprecili. Policija Unmika i Kfora nadzirace most", stoji u prvoj tacci plana iz koje su mnogi zakljucili da Stajner ni sam ne iskljucuje mogucnost da do najezde Albanaca ipak dodje. Sumirajuci nemoguće okolnosti u kojima zive, pretnje i aroganciju kojima su izlozeni cak poslanici u parlamentu, neki kosovski Srbi ozbiljno razmisljaju da bojkotuju lokalne izbore, znajuci da ce sebe ne samo iskljuciti iz politicckog zivota za sledece cetiri godine vec i da ce biti glavni krivci za sve lose sto im se bude dogadjalo.

LIDIJA KUJUNDZIC - NIN od 24.10.2002

Zasto Karla del Ponte kasni s optuznicama protiv pripadnika OVK

SVEDOCI U STRAHU OD KRVNE OSVETE

Karla del Ponte je najavila da ce i pripadnike OVK da stigne duga ruka haske pravde. Proletos, prilikom drugog boravka u Pristini, kao i za vreme razgovora s clanovima porodica nestalih i kidnapovanih Srba, obecala je da ce prve optuznice biti podignute u septembru.

Ovoga puta, medjutim, odlozila je rok do kraja godine, za kada je zakazala podizanje jedne, a iduce godine, kazala je, mogu se ocekivati jos dve optuznice. Zbog cega glavni tuzilac kasni, kad i u tuzilastvu kazu da imaju dovoljno dokaza o siptarskim zlocinima?

Optuznice kasne, priznaje Del Ponte, zbog svedoka Albanaca. Oni se plase da svedoce. To je, potvrđeno nam je i u Hagu, jedini razlog zbog cega prvi optuzeni Albanac nije vec u Seveningenu.

Krvna osveta

Kosovski Albanci, iako su bili voljni da daju izjave istraziteljima tuzilastva, sada strahuju da bi, ukoliko se pojave u sudnici, mogli da postanu zrtve odmazde nekadasnjih saboraca, istomisljenika ili clanova porodica optuzenih. Osveta, narocito krvna, kod kosovskih Albanaca jos postoji, pa bi, u slucaju svedocenja, mogle da budu ubijene citave porodice svedoka.

Ovakav strah, za koji izvori "Glasa" iz Pristine kazu da je opravdan, medjutim, ne sprecava Albance da nagadjaju ko bi mogao da otputuje u Hag. Najcesce se pominju imena pripadnika OVK koji su letos uhapseni, pre svih komandanta Remija i Dauta Haradinaja. Ali, i onih koji su na slobodi.

Iako u Tribunalu ponavljaju da postoji mogucnost podizanja optuznice protiv nekoliko pripadnika OVK, u interesu istrage ne navode njihova imena. Nasi albanski izvori tvrde da bi su u "u konkurenciji za odmor" u pritvorskoj jedinici UN u Seveningenu, elitnoj cetvrti Haga na obali Severnog mora, Hasim Taci, Agim Ceku, Ramus Haradinaj, Redzep Selimi, Azem Sulja, Sokol Basota, Naim Maljoku, Saban Salja...

Dokazi beogradski

Vladimir Bozovic, sef odeljenja za pravosudje pri Koordinacionom centru za Kosovo i Metohiju, nada se da je Del Ponte sefu Unmika Mihaelu Stajneru urucila spisak terorista iz drugog i treceg esalona koje bi policija Civilne misije UN trebalo da uhapsi, a kojima bi trebalo da sude medjunarodna sudska veca na Kosovu.

- Za vreme sudjenja Slobodanu Milosevicu, po optuznici za Kosovo, provejavalo je da je bilo pojedinacnih istupa, ali nije dokazano da je ista organizovala drzava. Nije dokazano da su pripadnici VJ i policije cinili zlocine, vec suprotno: da su brojni Albanci napadali Vojsku Jugoslavije i policiju i cinili zloccine, te da su nasi organi bezbednosti imali legitimno pravo da upotrebe silu i brane ustavni poredak.

Kad su Albanci u pitanju, ocekujem da se na optuzenickoj klupi nadju oni koji su sada na odgovornim funkcijama, a cinili su, ili naredjivali, zlocine - kaze Bozovic i dodaje da tuzilastvo Tribunala ima dovoljno dokaza za podizanje optuznica. Portparol tuzilastva Florans Artman potvrdila je za "Glas" da Tuzilastvo Haskog tribunala vec duze vreme sprovodi istragu protiv nekoliko pripadnika bivse OVK, ali da se , u interesu istrage, njihova imena ne navode.

Sta zna tuzilastvo

Uz primedbu da je pravda spora ali dostizna, i da podizanje optuznica dosta kasni, Bozovic naglasava da tuzilastvo Tribunala ima dovoljno dokaza ne za jednu, vec za vise optuznica. Bozovic podseca da su vlasti u Beogradu, jos pre nekoliko meseci, poslale tuzilastvu vise od 40.000 stranica dokaznog materijala o zlocinima koje su pocinili, ili su odgovorni za njihovo izvršenje Hasim Taci, Agim Ceku, Ramus Haradinaj, Redzep Selimi, Azem Sulja, Sokol Basota, Naim Maljoku, Saban Salja...

- Postoje nepobitni dokazi da su ovi ljudi, od kojih se neki, poput Tacija, Haradinaja i Cekua, danas na visokim funkcijama na Kosmetu, vise godina smisljali, naredjivali i izvrsavali zlocine nad kosovsometohijskim Srbima, pripadnicima VJ i policije, ali i svojim sunarodnicima - ponavlja Bozovic.

Haskom tuzilastvu su dostavljeni dokazi da su, od svog osnivanja 1995. godine do kraja 1998, pripadnici teroristicke OVK izvrsili vise od 1.800 oruzanih napada na pripadnike i objekte MUP-a Srbije i gradjane svih nacionalnosti. Pri tom su ubili 364, a ranili 605 osoba.

U istom periodu izvrsili su 25 napada na naselja i objekte u kojima su bile smestene srpske izbeglice iz Krajine. Napadi su intenzivirani 1999. Od 1. januara do 24. marta te godine izvrsili su 586 napada, od kojih je najvise bilo u vreme odrzavanja mirovnih pregovora u Rambujeu.

Moguci nemiri

Izvori "Glasa" iz Pristine strahuju da bi podizanje optuznica, a narocito hapsenje i transfer u Hag bilo kog pripadnika nekadasnje OVK, mogli da izazovu talas demonstracija i nemira sirih razmera, usmerenih pre svega prema pripadnicima Unmika i Kfora.

Sef Unmika Stajner je, podsecamo, u intervjuu za nas list, rekao da ce, ukoliko budu izdati nalozi za hapsenje, Unmik uhapsiti i transferisati u Hag optuzene, pa makar to bili i ljudi na najodgovornijim funkcijama.

Najtezi zlocini

Tokom 1998. teroristi OVK su pocinili brojne zlocine, od kojih su najkrvaviji bili teroristicki napadi na pijacu u Kosovskoj Mitrovici, na kafic u Peci, zatim oni koji su se dogodili u krematorijumu u selu Klecka, jami rudnika Volujak kod Kline, kanalu kojim se voda Decanske Bistrice prenosi u Radonjicko jezero, u Rznickim sumama, kod sela Glodjane...

Na tim stratistima, pobijeno je vise desetina Srba. Brojna su i ubistva iz zasede, a kidnapovano je i nestalo vise od 1300 Srba.

LjILJANA STALETOVIC

Glas javnosti od 26.10.2002.
